ובמחבת ובמרחשת מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה וזו [א]היא עבודה קשה שבמקדש זו היא ותו לא והא איכא מליקה והא איכא חפינה אלא זו היא מעבודות קשות שבמקדש א"ר יוחנן בעי רבי יהושע בן עוזאה בין הבינים של מלא קומצו מהו א"ר פפא דגואי לא תיבעי לך דודאי קומץ הוא דבראי לא תיבעי לך דודאי שירים הוא כי תיבעי לך דביני ביני מאי א"ר יוחנן הדר פשטה (א) יהושע [בן] עוזאה בין הבינים ספק נינהו היכי עביד אמר רבי חנינא מקטיר קומץ לחודיה תחלה והדר בין הבינים דאי אמרת בין הבינים ברישא דילמא שירים נינהו והוו להו שירים שחסרו בין קמיצה [להקטרה] ואמר מר [ב]שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה אין מקטירין עליהן את הקומץ אי הכי השתא נמי איקרי כאן [ג]כל שממנו לאשים הרי הוא בבל תקטירו א"ר יהודה בריה דר"ש בן פזי דמקטיר ליה לשום עצים כרבי אליעזר דתניא [ד]רבי אליעזר אומר [ה]לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשום עצים הניחא לרבי אליעזר אלא לרבנן מאי איכא למימר אמר רב מרי דקמצי שמיני השתא דאתית להכי רבי אליעזר נמי לכתחילה דקמצי שמיני: (בין הביני"ם פש"ט ומח"ץ ופז"ר וחש"ב בחפינ"ת חביר"ו סימן): בעי רב פפא בין הבינים של מלא חפניו מהו מאי קא מבעיא ליה אי גמר [ו]מלא [ז]מלא מהתם היינו הך רב פפא הכי בעי ליה מלא חפניו והביא בעינן והא איכא [ח]או דילמא ולקח והביא בעינן והא ליכא תיקו אמר [ט]רב פפא פשיטא לי מלא קומצו כדקמצי אינשי בעי רב פפא קמץ [י]בראשי אצבעותיו מהו מלמטה למעלה מהו מן הצדדין מהו תיקו אמר רב פפא פשיטא לי מלא חפניו כדחפני אינשי בעי רב פפא [כ]חפן בראשי אצבעותיו מהו מלמטה למעלה מהו מן הצד מהו חפן בזו ובזו וקרבן זו אצל זו מהו תיקו בעי

רב

ובמחבת ובמרחשת. שהוא מיני טיגון שהן אפויות תחילה ומחזר ופותתן וקשה קמיצתן מלהיות מבוררת יותר מקמיצת מנחת סולת שבירוליה נופלין מאליהן לריך להיות מוחק בגודלו בירוצין של מעלה ובאצבעו קטנה בירוצין של מטה: **והאיכא מליקה.** דתניא בה נמי וזו היא עבודה קשה [ו](בהכל שוחטין): **והא איכא חפינה.** שבפנים דתניא בה נמי לקמן בפירקין (דף מט:) וזו היא עבודה קשה: הכי גרסינן **אימא זו היא עבודה מעבודות קשות שבמקדש: בין הביניים.** הנכנס בין האצבעות מהו קומץ הן או שיריים הן: **ואמר מר.** במנחות בפ"ק (דף ט.): **שחסרו.** שנתפזרו מהן: **אין מקטירין כו'.** דתניא (מנחות דף ט:) מן המנחה פרט לשחסרה היא או שחסר קומצה: **כל שממנו לאשים.** מאחר שנתת לאש כל משפטו הרי השיריים בבל תקטירו דכתיב (ויקרא ב) לא תקטירו ממנו אשה לה' לא תקטירו דבר שניתן ממנו לאש: **דמקטיר ליה לשום עלים.** דמתנה ואומר אי שיריים נינהו הרי הן כשאר עלים: **כרבי אליעזר.** דפליג במס' זבחים (דף עז:) באיברי חטאת שהן שיריים מאחר שהוקטרו אימורים ונתערבו איברי חטאת באיברי עולה שהן כליל ר' אליעזר אומר יתן הכל למעלה ורואה אני את בשר חטאת למעלה כאילו הן עלים ויליף טעמא מהאי קרא ואל המזבח לא יעלו וגו' בתריה דהאי קרא לא תקטירו ממנו כתיב: **דקמצי שמיני.** כהנים שמינים שבשר אצבעותיהן בולט ודוחק זה לתוך זה ואין שם בין הביניים: **לר' אליעזר נמי לכתחילה דקמצי שמיני.** שלא התיר רבי אליעזר להעלות שיריים לשם עלים אלא מפני תערובת איברי עולה שלא ילאו לבית השריפה כדקאמרי רבנן: **אי גמר מלא מלא.** מה קומץ בירוצו אינו נקטר אף חפינה בירוליה פסולין: **היינו הך.** דבעינן לעיל [ז] מהו שיעשה מדה לחפינה דהני תרוייהו חדא טעמא הוא דבירוצין ומדה לקומץ מקומצו נפקא לן כדאמרינן לעיל [ח] בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ וגבי בירוצין נמי תניא לעיל [ט] יכול מבורץ ת"ל בקומצו ואי איפשט לן דמייתינן לחפינה דרשה דבקומצו בגזירה שוה כאילו כתיב בחפניו תרוייהו מיפשטי מינה: **רב פפא הכי בעי.** להא בלא גזירה שוה דמלא מלא איכא למיבעיא להא אי נמי לא מייתי בחפניו לגבי חפינה (ב) אבל הכא דלעיל לעשות מדה לחפינה ליכא למיבעיא אלא מגזירה שוה דמולקח [ל] לא שמעינן שלא יעשה מדה לקומץ דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה במסכת סוכה (דף לז.): **והא ליכא.** שמאליו נכנס לבין הביניים והוא לא נתכוון: **כדקמצי אינשי.** לידו של אצבעותיו למטה: **בראשי אצבעותיו.** פס ידו למטה ותחב אצבעותיו בסלת וקמץ קומץ שלם עד שמילא כל אורך פס ידו: **מלמטה למעלה.** שהפך גב ידו למטה והעלה הקומץ בראשי אצבעותיו לתוך פס ידו: **מן הצד.** כלומר שלא כדרך הקומצין (ג) גב ידו למטה ולא תחב אצבעותיו בסלת אלא מוליך **א]** על גב ידו בדוחק והסלת נכנס בפס ידו דרך אצבעותיו: **כדחפני אינשי.** חודה של פס היד למטה:

דבקיה

הדר פשטה בין הביניים ספק. לא ידענא מאי קאמר הדר פשטה הא מעיקרא נמי כי הוה מיבעי ליה ספק הוא ושמא יש לומר דמעיקרא מספקא והוה סלקא דעתך למיפשט האי בכלל קומץ הוא או בכלל שיריים והדר פשטה דספק הוא ואינו בא לחזור ולפשוט הבעיא אי ודאי קומץ אי ודאי שיריים אלא בודאי ספק הוא ואין אדם יכול לעולם לעמוד עליו אי נמי נראה לי דמעיקרא מיבעיא ליה אי טיבלא הוי כדמעיקרא אי ספק הוי ספק קומץ ספק שיריים אי טיבלא הוי כמו מרבה במעשרות דאמר (קדושין דף נא.) פירותיו מתוקנין ומעשרותיו מקולקלות דכל מאי דשקיל טפי מדיניה ואינו נראה בחון כדעתיה [ס]דכהן תליא מילתא ואין דעתו שיהא קומץ אלא דגואי ומה שנשאר בכלי ומאי דבראי להוו שיריים אבל דביני ביני טיבלא הוי כדמעיקרא קודם קמיצה או דילמא פשיטא דטיבלא לא הוי אלא ספק או קומץ או שיריים הדר פשטה דספק הוא ונפקא מינה אי טיבלא הוי אם נתערב בחולין שבעזרה האוכל עם המנחה כדאמר נהקומץ רבה (מנחות דף כח:) יאכלו שיאכלו עמה חולין כדי שתהא נאכלת על השובע לא בטיל וטבל במשהו ואי ספיקא הוי בטיל: **ואמר** מר שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה אין מקטירין עליהן את הקומץ. ואפי' רבי יוחנן דאמר פ"ק דמנחות (דף ט.) מקטיר קומץ עליהן מודה הוא דאותם שיריים אסורים באכילה כדיליף התם מקרא והכי קאמר אין מקטירין עליהן כלומר אין מקטירין בשבילן את הקומץ כדי להתירן באכילה ולהכי שני בלישניה דהתם קאמר אין מקטירין קומץ עליהן דסמיך לשון הקטרה אצל הקומץ דעיקר הקטרה דהתם בשביל קומץ היא והכא יש כרוב ספרים אין מקטירין עליהן [ט]כו' ולהכי קאמר דלא לקטיר בין הבינים ברישא דא"כ מפסיד להו לשיריים מאכילה: **אלא** רב **פפא** הכי קא מבעיא ליה מלא חפניו אמר רחמנא.

פי' את"ל דגבי קומץ פסול משום דכתיב וקמץ הכהן ולא בין הביניים דלאו כהן קומץ אלא ממילא עייל להתם אבל בחפינה לא כתיב ולקח מלא חפניו אלא מלא חפניו דמשמע אפי' בא ממילא לתוך חפניו דקרא ולקח גבי גחלים כתיב ולא אקטרת או דילמא ולקח והביא כלומר ולקח דרישיה דקרא קאי נמי אקטרת כמו אגחלים: **קמץ** בראשי אצבעותיו מהו. לאו היינו כמו ההוא דלעיל יכול אפי' בראשי אצבעותיו דההוא דלעיל היינו שאין לו סלת אלא בראשי אצבעותיו והכא בעי למימר שהתחיל לקמוץ בראשי אצבעותיו ונוטל סלת כל כך עד שחופה אצבעותיו על פס ידו: **מלמטה** למעלה מהו. פרש"י שהכניס ראשי אצבעותיו בסלת וגב ידו כנגד הקמח וקמץ ואין זה בראשי אצבעותיו דקא מיבעיא ליה מעיקרא דההוא הוי פירוש שקמץ בראשי אצבעותיו ופס ידו כנגד הקמח: **חפן** בראשי אצבעותיו מהו. אין להקשות כיון דכבר איבעיא לן גבי קמיצה מאי הדר תו מבעיא ליה בחפינה היינו הך כדפריך לעיל וי"ל דפשיטא גוף החפינה והקמיצה אינם שוו להדדי דהאי כדקמצי אינשי והאי כדחפני אינשי ולהכי הדר תו מיבעיא ליה אפי' את"ל דרך קמיצה בכך או אין דרך קמיצה בכך דרך חפינה בכך או לא:

בעי

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פי"א מהלכות פסולי מוקדשין הלכה כ:
ב ב מיי' פי"ב מהלכות איסורי מזבח הל' ה:
ב [מיי' שם הלכה ג]:
ג ג מיי' פי"ג מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יג:
ד ד מיי' פ"ה מהלכות עבודת יוה"כ הל' כח:

◆

רבינו חננאל

במנחת מחבת ומרחשת שהן קשין, כדתניא מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשים, ומחבת צפה ומעשיה קשין, מוחק בגודלו מלמעלה וחותך ויוצא למעלה מאצבעותיו, ובאצבעו קטנה חותך היורד ויוצא מן הקמיצה. וזו היא עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש. פי' בורץ, שהוא הנמשך שופע יוצא ויורד אחרי אצבעותיו. וכמו שפירשנו הוא מפורש במנחות פרק שתי מדות של יבש (כלומר לכתא) מידות הלח בירוציהן קודש, מדות היבש בירוציהן חול כו'. ור' יוסי לא מן השם הוא זה אלא שהלח נעקר אחרי נכנס בכלי ונקדש נעקר ונשתת לאחוריו לפיכך הוא קודש שכבר קדש, והיבש אינו נעקר. וכיון שנתברר כי אינו קדוש בירוץ הקומץ, מיבעיא לן דמתקבץ מן המנחה בין האצבעות ביני (קדם) [דק] הנראה כמו נקב בפולש מהו, מן הקומץ חשוב או לא. ופשטנה דלכתחילה לא קמצי אלא כהנים בעלי בשר שמינים שאצבעותם עבות כלמטה, וכשפותם אצבעותיו וקומץ (ו)אין שם סדק כלל. ואם קמצו כחושין לר' אליעזר ההוא דביני ביני מעלה לשום עצים [א] ומקטיר הקומץ ואוכל המנחה, אבל לרבנן ספק הוא, יש לומר שיריים היא וכל שממנו לאשים השיריים שלו אסורין להקטיר מהן, כי קומץ אמרה תורה הקטר ולא שיריים, ויש לומר קומץ היא ואין המנחה ניתרת אלא אחרי הקטרת הקומץ, לפיכך אין לה תקנה. היכי דמי כל שממנו לאשים הרי הוא בבל תקטירו, כגון חטאת ואשם שיש אימורין לגבוה שהוא לאשים, אם (אמר אעלה) [חזר והעלה] את כולה עובר בבל תקטירו, אבל עולה שכתוב בה והקטיר הכהן את הכל המזבחה, [מקטיר את כולה על גבי המזבח]. וכן כל המנחות כולן מקטירין מהן קומץ, אם חזר והקטירם עובר בבל תקטירו. אבל חביתי כהן גדול שכתוב בהן כליל תקטר. וכן קומץ לבונה בדקאמרינן (ג)[בהוצאה] לו. ואיבעיא לן מלא חפניו דביני וביני מהו ועלתה בתיקו. ועוד בעי מי שקמץ בראשי אצבעותיו או מן הצדדין מהו. וכן מי שחפן בראשי אצבעותיו או מקצת אצבעותיו עד שמעלה (ומעלה) [לתוך] חפניו. או חפן בידו אחת ובידו אחת וקירבן זו אצל זו מהו, ועלו כולן בתיקו.

מסורת הש"ס

א) זבחים סד: [לקמן מט:], ב) מנחות יא., ג) מנחות ט. קו., ד) סוטה כג. מנחות נח. יבמות ק. זבחים עו:, ה) [מנחות יא.], ו) [צ"ל כפ' קדשי קדשים (דף סד:)], ז) [ע"ש], ח) [שם], ט) [שם], י) [ויקרא נח.], כ) [מנחות כד:], ל) ולפי קאמר כו' כל"ל.

◆

תורה אור השלם

1. קרבן ראשית תקריבו אתם ליי ואל המזבח לא יעלו לריח ניחח: ויקרא ב יב
2. ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני יי ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית לפרכת: ויקרא טז יב
3. והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל לבנתה והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחח ליי: ויקרא ב ב

◆

גליון הש"ס

גמרא או דילמא ולקח והביא בעינן. עיין לקמן דף מט ע"א תוס' ד"ה בעי רב פפא:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ר יוחנן הדר פשטה ר' יהושע עוזאה: (ב) רש"י ד"ה רב פפא כו' בחפניו לגבי חפינה כמו בקומצו גבי קמיצה אפ"ה יש סברא לאסור בין הבינים אבל הכא דלעיל: (ג) ד"ה מן הצד כו' הקומצין שגב ידן למטה:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה מן הצד וכו' אלא מוליך על גב ידו. מלת על נמחק:

◆

תוס' ישנים

דבודאי לא תבעי לך. מה שנראה כפנים דבראי מה שנראה כחוץ. הדר פשטה בין הבינים ספק הוא. מספקא ליה לרבינו אריה מאי פשיטותא היא דמ"מ ספק הוא לחומרא ולא פשט בעייתו ומספקא יש לו לעשות בין דמדאורייתא ודאי לא איירי דקמצי שמיני גלית אם היא מן הקומץ או לא: חפן בראשי אצבעותיו מהו. וא"ת מאי קמיבעיא אי ילפינן מלא מלא מקטורת היינו הך י"ל דמיבעיא ליה אפילו לא ילפינן מלא מלא מקטורת אי נימא משמעות דחפינה משמע ליה חפינה כבי האי גוונא ועוד דמוסיף על בעייתו חפן בזו ובזו וקרבן זו אצל זו כו':

א) נ"ל דחפניו.

א) בגמ' איתא דמקטיר הקומץ ולאח"כ מעלה היא דבינו וביני לשום עלים ולפשר דרכינו לא איירי בסדר הקטרה כלל רק ר"ל דלר"א מקטיר שניהם. ב) נראה דל"ל כדתנן (זבחים קט ע"ב) מקטיר את כזית.